प्रतिलब्धभावोभक्त्याद्रवद्धृदय उत्पुलकप्रमोदात् । औत्कण्ठ्यबाष्पकलया मुहुरर्द्यमानस्तच्चापि चित्तबडिशं शनकैर्व्वियुङ्क्ते । मुक्ताश्रयं यदि तु निर्व्विषयं विरक्तं निर्व्वाणमृच्छति मनःसहसा यथार्च्चेः । आत्मानमत्र पुरुषे ऽव्यवधानमेकमन्वीक्षते प्रतिनिवृत्तगुणप्रवाहः । सोऽद्येतया चरमया मनसोनिवृत्त्या तस्मिन्महिम्न्यवसितः सुखदुःखबाह्ये । हेतुत्वमप्यसति कर्त्तरि दुःखयोर्यत् स्वात्मन् ! विधत्त उपलब्धपरात्मकाष्ठः । देहञ्च तन्न चरमः स्थितमुत्थितं वा सिद्धो विपश्यति यतोऽध्यगमत् स्वरूपम् । दैवादपेतमुत दैववशादुपेतं वासोयथा परिहृतं मदिरामदान्धः । देहोऽपि दैववशगः खलु कर्म्म यावत् स्वारम्भकं प्रतिसमीक्षत एव सासुः । तं सप्रपञ्चमधिरूढसमाधियोगः स्वाप्नं पुनर्न भजते प्रविबुद्धवस्तु । यथा पुत्राच्च वित्ताच्च पृथङ्मर्त्यः प्रतीयते । अप्यात्मत्वेनाभिमताद्देहादेः पुरुषस्तथा । यथोल्मुकाद्विस्फुलिङ्गाद्धूमाद्वापि स्वसम्भवात् । अप्यात्मत्वेनाभिमताद्यथाग्निः पृथगुल्मुकात् । भूतेन्द्रियान्तःकरणात् प्रधानाज्जीवसंज्ञितात् । आत्मा तथा पृथग्द्रष्टा भगवान् ब्रह्मसंज्ञितः । सर्व्वभूतेषु चात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि । ईक्षेतानन्यभावेन भूतेष्वपि तदात्मताम् । स्वयोनिषु तथा ज्योतिरेकं नाना प्रतीयते । योनीनां गुणवैषम्यात् तथात्मा प्रकृतिस्थितः । तस्मादिमां स्वां प्रकृतिं देवीं सदसदात्मिकाम् । दुर्विभाव्यां पराभाव्य स्वरूपेणावतिष्ठते" इति भा० ३स्क० २८अ० ।

"देवहूतिरुवाच । लक्षणं महदादीनां प्रकृतेः पुरुषस्य च । स्वरूपं लक्ष्यतेऽमीषां येन तत् पारमार्थिकम् । यथा सांख्येषु कथितं यन्मूलं तत् प्रचक्षते । भक्तियोगस्य मे मार्गं ब्रूहि विस्तरतः प्रभो ! । विरागो येन पुरुषो भगवन् ! सर्वतोभवेत् । आचक्ष्व जीवलोकस्य विविधा मम संसृतीः । कालस्येश्वररूपस्य परेषाञ्च परस्य ते । स्वरूपं वत कुर्वन्ति यद्धेतोः कुशलञ्जनाः । लोकस्य मिथ्याभिमतेरचक्षुषश्चिरं प्रसुप्तस्य तमस्यनाश्रये । श्रान्तस्य कर्म्मस्वनुबद्धया धिया त्वमाविरासीः किल योगभास्करः । श्रीमैत्रेय उवाच । इति मातुर्वचः श्लक्ष्णं प्रतिनन्द्य महामुनिः । आबभाषे कुरुश्रेष्ठ ! प्रीतस्तां करुणार्द्रितः । श्रीभगवानुवाच । भक्तियोगो बहुविधोमार्गैर्भवति ! भाव्यते । स्वभावगुणमार्गेण पुंसां भावोविभिद्यते । अभिसन्धाय यद्धिंसां दम्भं मात्सर्य्यमेव वा । संरम्भी भिन्नदृग्भावं मयि कुर्य्यात् स तामसः । विषयानभिसन्धाय यश ऐश्वर्य्यमेव वा । अर्च्चादावर्च्चयेद्यो मां पृथग्भावः स राजसः । कर्म्म निर्हारमुद्दिश्य परस्मिन् वा तदर्पणम् । यजेत् यष्टव्यमिति वा पृथग्भावः ससात्विकः । मद्गुणश्रुतिमात्रेण मयि सर्वगुहाशये । मनोगतिरविच्छिन्ना यथा गङ्गाम्भसोऽम्बुधौ । लक्षणं भक्तियोगस्य निर्गुणस्य ह्युदाहृतम् । अहैतुक्यव्यवहिता या भक्तिः पुरुषोत्तमे । सालोक्यसार्ष्टिसामीप्यसारूप्यैकत्वमप्युत । दीयमानं न गृह्णन्ति विना मत्सेवनञ्जनाः । सएव भक्तियोगाख्य आत्यन्तिक उदाहृतः । येनातिव्रज्य त्रिगुणां मद्भावायोपपद्यते । निषेविता निमित्तेन स्वधर्म्मेण महीयसा । क्रियायोगेन शस्तेन नातिहिंस्रेण नित्यशः । मद्धिष्ण्यदर्शनस्पर्शपूजास्तुतिनिबन्धनैः । भूतेषु मद्भावनया सत्वेनासङ्गमेन च । महतां बहुमानेन दीनानामनुकम्पया । मैत्र्या चैवात्मतुल्येषु यमेन नियमेन च । आध्यात्मिकानुश्रवणान्नामसंकीर्त्तनाच्च मे । आर्जवेनार्य्यसङ्गेन निरहङ्क्रियया तथा । मद्धर्म्मणो गुणैरेतैः परिसंशुद्धआशयः । पुरुषस्याञ्जसाभ्येति श्रुतिमात्रगुणं हि माम् । यथा वातरथोघ्राणमावृङ्क्ते गन्धआशयात् । एवं योगरतं चेत आत्मानमविकारि तत् । अहं सर्वेषु भूतेषु भूतात्मावस्थितः सदा । तमवज्ञाय मां मर्त्यः कुरुतेऽर्च्चाविडम्बनम् । यो मां सर्वेषु भूतेषु सन्तमात्मानमीश्वरम् । हित्वार्च्चां भजते मौढ्यात् भस्मन्येव जुहोति सः । द्विषतः परकाये मां मानिनो भिन्नदर्शिनः । भूतेषु बद्धवैरस्य न मनः शान्तिमृच्छति । अहमुच्चावचैर्द्रव्यैः क्रिययोत्पन्नयाऽनघे ! । नैव तुष्येऽर्चितोऽर्चायां भूतग्रामावमानिनः । अर्चादावर्चयेत्तावदीश्वरं मां स्वकर्मकृत् । यावन्न वेद स्वहृदि सर्वभूतेष्ववस्थितम् । आत्मनश्च परस्यापि यः करोत्यन्तरोदरम् । तस्य भिन्नदृशोमृत्युर्विदधे भयमुल्बणम् । अथ मां सर्वभूतेषु भूतात्मानं कृतालयम् । अर्हयेद्दानमानाभ्यां मैत्र्याभिन्नेन चक्षुषा । जीवाः श्रेष्ठाह्यजीवानां ततः प्राणभृतः शुभे । ततः सचित्ताः प्रवराः ततश्चेन्द्रियवृत्तयः । तत्रापि स्पर्शवेदिभ्यः प्रवरा रसवेदिनः । तेभ्यो गन्धविदः श्रेष्ठास्ततः शब्दविदोवराः । रूपभेदविदस्तत्र ततश्चोभयतोदतः । तेषां बहुपदाः श्रेष्ठाश्चतुष्पादस्ततोद्विपात् । ततो वर्णाश्च चत्वारस्तेषां ब्राह्मण उत्तमः । ब्राह्मणेष्वपि वेदज्ञोह्यर्थज्ञोऽभ्यधिकस्ततः । अर्थज्ञात् संशयच्छेत्ता ततः श्रेयान् स्वकर्मकृत् । मुक्तसङ्गस्ततोभूयान् दोग्धा न धर्मनात्मनः तस्मिन्मय्यर्पिताशेषक्रियार्थात्मा निरन्तरः । मय्यर्पितात्मनः